

FOURTH SEMESTER

Time: 2.00 pm to 4.30 pm

2) Figures to the right indicate full marks

(10)

- d) Friedman

11. Foreign capital means:
 - a) Domestic savings
 - b) Public borrowing
 - c) National pension
 - d) International financial resources
12. Foreign trade helps in:
 - a) Decreasing economic growth
 - b) Expanding markets
 - c) Lowering employment
 - d) Reducing exports
13. Current account includes:
 - a) Foreign loans
 - b) FDI
 - c) Imports & exports of goods and services
 - d) Foreign exchange reserves

Q. 2) Write Short Note (Any 3) (15)

1. Role of Industrialisation in Economic Development
2. Agricultural Marketing – Problems & Measures
3. Role of Agriculture in the Indian Economy
4. India vs Developed Economies – National Income
5. Importance of Infrastructure in India

Q. 3) Answer the following question in 150 words. (any 2) (20)

1. Explain the constraints in agricultural development in India.
2. Discuss the problems of agricultural marketing in India and measures to improve it.
3. Discuss the role, problems and prospects of Small & Medium Enterprises (SMEs) in India.
4. Explain the features and objectives of the New Industrial Policy of 1991.

Q. 4) Answer the following question in 300 words. (any one) (15)

1. Examine the role of public sector in infrastructure development.
2. Explain the concept of Balance of Trade (BOT) and Balance of Payment (BOP).
3. Explain SAARC, IMF, World Bank, WTO and BRICS – structure, objectives and functions.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही १०) (१०)

१. भारतीय अर्थव्यवस्था उदयोन्मुख अर्थव्यवस्था का मानली जाते?
 - अ) जास्त प्रति व्यक्ती उत्पन्न
 - ब) जलद आर्थिक वाढ
 - क) कृषिक्षेत्र घट
 - ड) परकीय भांडवल नाही

२. भारताचे राष्ट्रीय उत्पन्न सामान्यतः-
 अ) विकसित देशांपेक्षा जास्त
 ब) विकसित देशांपेक्षा कमी
 क) अमेरिके सारखे
 ड) आशियात सर्वाधिक
३. भारतातील सेवा क्षेत्राचा GDP मध्ये-
 अ) कृषीपेक्षा कमी
 ब) उद्योगापेक्षा कमी
 क) सर्वाधिक वाटा
 ड) काहीही वाटा नाही
४. भारतीय अर्थव्यवस्थेत कृषीचे स्थान-
 अ) नगण्य
 ब) महत्त्वहीन
 क) फक्त निर्यातीसाठी
 ड) अर्थव्यवस्थेचा पाया
५. MSP कोणाशी संबंधित आहे?
 अ) उद्योग
 ब) कृषी
 क) सेवा
 ड) बँकिंग
६. नवीन औद्योगिक धोरण १९९१ ने काय लागू केले?
 अ) राष्ट्रीयीकरण
 ब) उदारीकरण-खाजगीकरण-जागतिकीकरण
 क) बंद अर्थव्यवस्था
 ड) परकीय गुंतवणूक बंद
 (LPG)
७. औद्योगिकीकरणाची एक प्रमुख वैशिष्ट्य-
 अ) मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन
 ब) कृषी मजूरवाद
 क) रोजगार घट
 ड) भांडवलालाची भूमिका नाही
८. पायाभूत सुविधा म्हणजे-
 अ) रस्ते, वीज, वाहतूक
 ब) चित्रपट व मनोरंजन
 क) फक्त कृषी
 ड) फक्त बँका
९. मानव संसाधन विकासात समाविष्ट-
 अ) खाणकाम
 ब) भांडवली गुंतवणूक
 क) शिक्षण व आरोग्य
 ड) बँकिंग
१०. HDI कोणी विकसित केला ?
 अ) अमर्त्य सेन व महबूब-उल-हक
 ब) अँडमस्मिथ
 क) केन्स
 ड) फ्रिडमन
११. परकीय भांडवल म्हणजे-
 अ) देशांतर्गत बचत
 ब) सार्वजनिक कर्ज
 क) पेन्शन निधी
 ड) आंतरराष्ट्रीय आर्थिक स्रोत
१२. परकीय व्यापाराचे एक मुख्य कार्य-
 अ) आर्थिक वाढ कमी करणे
 ब) बाजारपेठ विस्तार
 क) रोजगार कमी
 ड) निर्यात कमी
१३. चालू खात्यात काय असते?
 अ) परकीय कर्ज
 ब) FDI
 क) वस्तू व सेवांची आयात-निर्यात
 ड) परकीय चलन साठे

प्र. २) टीपा लिहा. (कोणतेही ३)

(१५)

१. आर्थिक विकासात औद्योगिकीकरणाची भूमिका
२. कृषी विपणन - समस्या व उपाय
३. भारतीय अर्थव्यवस्थेत कृषीचे स्थान
४. भारत व विकसित देशांची तुलना - राष्ट्रीय उत्पन्न
५. भारतातील पायाभूत सुविधांचे महत्त्व

प्र. ३) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर १५० शब्दांत लिहा.

(२०)

१. भारतातील कृषी विकासातील अडथळे स्पष्ट करा.
२. भारतातील कृषी विपणनातील समस्या व सुधारणा उपाय स्पष्ट करा.
३. भारतातील सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांची भूमिका, समस्या व भविष्यकाळातील संधी स्पष्ट करा.
४. औद्योगिक धोरण १९९१ ची वैशिष्ट्ये व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र. ४) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर ३०० शब्दांत लिहा.

(१५)

१. पायाभूत सुविधा विकासात सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा
२. व्यापार संतुलन (BOT) व देयक संतुलन (BOP) – संकल्पना स्पष्ट करा.
३. सार्क, IMF, वर्ल्डबँक, WTO ब्रिक्स रचना, उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
